

בְּנֵי קִלְנָא בְּעֵינֵיכוֹן לֹמַר דְּאַנָּא אַבוּכוֹן אוּ דְאַתּוֹן
עֲבָדִין לִי. וְאִם אָב אָנִי אֵיךְ כְּבוֹדֵי וְגו'. בְּגִין כְּדָ
וְהֵנָּה בֵּן, דָּא הוּא בֵּן וְדָאִי, וְלֹא יִשְׁמַעְאֵל. דָּא הוּא
בֵּן דְּאֹקִיר לְאַבוּי כְּדָקָא חַוֵּי.

וְהֵנָּה בֵּן לְשָׂרָה אֲשֶׁתְּךָ. בֵּן לְשָׂרָה, דְּבְגִינִיה מִיתָת,
דְּבְגִינִיה בְּאִיבָת נַפְשָׁה עַד דְּנִפְקַת מִינָּה.
וְהֵנָּה בֵּן לְשָׂרָה. לְאַסְתִּלְקָא בְּגִינִיה בְּשַׁעְתָּא דְּקִדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא יְתִיב בְּדִינָא עַל עֲלָמָא. דְּכִדִּין וַיִּי פְקַד
אֶת שָׂרָה וְגו' דְּהָא מְדַכְרֵי לְשָׂרָה בְּגִינִיה דִּי צַחֲקָא וְעַל
דָּא אֵיחֻוּ בֵּן לְשָׂרָה (אָמְרוּ מִלְּאָכֵי אָמְרוּ). וְהֵנָּה בֵּן לְשָׂרָה.
(דִּין) דְּהָא נוֹקְבָא נְטִלָא (לֵיה) לְבָרָא מִן דְּכוּרָא:

וְשָׂרָה שׁוֹמֵעַת פֶּתַח הָאֵהָל וְהוּא אַחֲרָיו. מָאִי וְהוּא
אַחֲרָיו, וְהוּא אַחֲרָיו מִיבְעֵי לֵיה. אֵלָא רָזָא
אֵיחֻוּ, וְשָׂרָה שׁוֹמֵעַת מַה דְּהָוָה אָמַר (פֶּתַח הָאֵהָל דָּא קִדְשָׁא

לשון הקודש

להתעלות בגללו בשעה שהקדוש ברוך
הוא יושב בדין על העולם. שאז וה' פקד
את שרה וגו', שהרי מזכירים את שרה
משום יצחק, ועל זה הוא בן לשרה נה
אמרו המלאכים. והנה בן לשרה. (וזה שהרי
הנקבה לוקחת ואתו הבן מהזכר.

ושרה שמעת פתח האהל והוא אחרינו.
מה זה והוא אחרינו? והיא אחרינו צריך

ישראל בני קלון בעיניכם לומר שאני
אביכם או שאתם עבדים שלי? ואם אב
אני איך כבודי וגו'. משום כך והנה בן.
זהו בן ודאי, ולא ישמעאל. זהו בן שכבוד
את אביו כראוי.

והנה בן לשרה אשתך. בן לשרה –
שבגללו מתה, שבגללו באבה נפשה עד
שיצאה ממנה. והנה בן לשרה –

ברוך הוא. והוא אחריו מאן דתורה אמר) פתח האהל דא דרגא
 תתאה. פתחא דמתימנותא. והוא אחריו (דא) דאורי
 ליה דרגא עלאה (ג"א פתח האהל והוא אחריו דא קדשא בריך הוא. פתח
 האהל דא ברגא תתאה, והוא אחריו דא ברגא עלאה). מן יומא דתות שרה
 בעלמא לא שמעת מלה דקדשא בריך הוא בר
 ההוא שעתא.

דבר אחר דתות יתבא שרה פתח האהל בנין
 למשמע מלין. והוא שמעת האי מלה
 דאתפשר בה אברהם. (ד"א) והוא אחריו. אברהם
 דתהו יתיב אחורוי דשכינתא:

ואברהם ושרה זקנים באים בימים. מאי באים
 בימים. שעורין דיומין דאתחזי כדין להו,
 חד מאה וחד תשעים, עאלו ביומין שעורא דיומין
 כדקא יאות. באים בימים. כמה דאת אמר פי בא

לשון הקודש

ברוך הוא פרט לאותה שעה.
 דבר אחר - שהיתה יושבת שרה פתח
 האהל כדי לשמע הדברים, והיא שמעה
 הדבר הזה שהתפשר בו אברהם. ודבר
 אחר והוא אחריו - אברהם שהיה יושב
 מאחורי השכינה.

ואברהם ושרה זקנים באים בימים. מה
 זה באים בימים? השעורים של הימים
 שאז נראו להם, האחד מאה והאחד

לו! אלא סוד הוא, ושרה שמעת מה
 שהיה אומר ופתח האהל, זה הקדוש ברוך הוא.
 והוא אחריו - מי שהיה אומר פתח האהל, זו
 הדרגה המתחננה, פתח האמונה. והוא
 אחריו - (והו) שהודה לו הדרגה העליונה
 (ג"א פתח האהל והוא אחריו - זה הקדוש ברוך
 הוא. פתח האהל - זו הדרגה המתחננה, והוא
 אחריו - זו הדרגה העליונה. מיום שהיתה
 שרה בעולם לא שמעה דבר הקדוש

היום דאָערב יומא לַמַּיעַל. תְּדַל לְהִיּוֹת לְשָׂרָה אַרְח
בְּנָשִׁים. וְהָיָא שְׁעָתָא חֲמַאת גְּרָמָה בְּעַדוֹנָא אַחְרָא.
וּבְגִין כִּד אָמְרָה וְאַדוּנִי זְקַן דְּהָא אִיהוּ לָא כְּדָאי
לְאוּלְדָא בְּגִין דְּאִיהוּ סָבָא.

רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח (משלי לא) נוֹדַע בְּשַׁעְרִים בְּעֵלָה
בְּשַׁבְּתוֹ עִם זְקֵנֵי אֶרֶץ. תָּא חַזִּי, קְדָשָׁא בְּרִיד
הוּא אֶסְתַּלַּק בִּיקְרִיָּה דְּאִיהוּ גְּנִיז וְסָתִים בְּעִילוֹיָא
סָנְיָא. לָא אִיתִי בְּעַלְמָא וְלָא הָוָה מִן יוֹמָא דְּאַתְבְּרִי
עַלְמָא דִּיכִיל לְקַיִימָא עַל חֲכַמְתָּא דִּילִיָּה וְלָא יְכִיל
לְקַיִימָא בֵּיהּ.

בְּגִין דְּאִיהוּ גְּנִיז וְסָתִים וְאַסְתַּלַּק לְעִילָא לְעִילָא,
וּבְכַלְהוּ עֲלָאי וְתַתָּאי לָא יְכַלִּין לְאַתְדַּבְּקָא, עַד
דְּכַלְהוּ אַמְרִין (יחזקאל ג) בְּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ. תַּתָּאי
אַמְרִי דְּאִיהוּ לְעִילָא דְּכַתִּיב, (תהלים קיג) עַל הַשָּׁמַיִם

לשון הקודש

תְּשׁוּעִים, נְכַסֵּסוּ בְּיָמִים הַשְּׁעוּר שֶׁל הַיָּמִים
בְּרָאוּי. בְּאִים בְּיָמִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בִּי בָא
הַיּוֹם, שֶׁהַעֲרִיב הַיּוֹם לְהַפְּנֵם. תְּדַל לְהִיּוֹת
לְשָׂרָה אַרְח בְּנָשִׁים. וְאוֹתָהּ שְׁעָה רָאָתָה
עֲצָמָה בְּעַדוֹן אַחַר, וְלִכְּנֵן אָמְרָה וְאַדוּנִי
זְקַן, שֶׁהֲרִי הוּא לָא כְּדָאי לְהוֹלִיד בִּי הוּא
זְקַן.

תְּשׁוּעִים, נְכַסֵּסוּ בְּיָמִים הַשְּׁעוּר שֶׁל הַיָּמִים
בְּרָאוּי. בְּאִים בְּיָמִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בִּי בָא
הַיּוֹם, שֶׁהַעֲרִיב הַיּוֹם לְהַפְּנֵם. תְּדַל לְהִיּוֹת
לְשָׂרָה אַרְח בְּנָשִׁים. וְאוֹתָהּ שְׁעָה רָאָתָה
עֲצָמָה בְּעַדוֹן אַחַר, וְלִכְּנֵן אָמְרָה וְאַדוּנִי
זְקַן, שֶׁהֲרִי הוּא לָא כְּדָאי לְהוֹלִיד בִּי הוּא
זְקַן.

רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (משלי לא) נוֹדַע בְּשַׁעְרִים
בְּעֵלָה בְּשַׁבְּתוֹ עִם זְקֵנֵי אֶרֶץ. בָּא רָאָה,

כבודו. עלאי אמרי דאיהו לתתא דכתיב, (תהלים נז) על
 כל הארץ כבודך. עד דכלהו עלאי ותתאי אמרי
 ברוך כבוד יי ממקומו. בגין דלא אתידע ולא הוה
 מאן דיכיל לקיימא ביה, ואת אמרת נודע בשערים
 בעלה. (דף קג ע"ב)

אלא ודאי נודע בשערים בעלה דא קדשא בריך
 הוא דאיהו אתידע ואתדבק לפום מה
 דמשער בלביה כל חד כמה דיכיל לאדבקא ברוחא
 דחכמתא. ולפום מה דמשער בלביה הכי אתידע
 בלביה. ובגניי כך נודע בשערים באנון שערים. אבל
 דאתידע בדקא יאות לא הוה מאן דיכיל לאדבקא
 ולמנדע ליה.

רבי שמעון אמר נודע בשערים בעלה. מאן
 שערים. כמה דאת אמר (תהלים כד) שאו שערים

לשון הקודש

הקדוש ברוך הוא, שהוא נודע ונדבק
 לפי מה שמשער בלבו כל אחד כמה
 שיכול להדבק ברוח של החכמה. ולפי
 מה שמשער בלבו, כך נודע בלבו, ולכן
 נודע בשערים - באותם השערים. אבל
 שנודע כראוי אין מי שיכול להדבק
 ולדעת אותו.

רבי שמעון אמר, נודע בשערים בעלה,

למעלה, שכתוב (תהלים קיג) על השמים
 כבודו. העליונים אומרים שהוא למטה,
 שכתוב (שם נז) על כל הארץ כבודך. עד
 שכלם, עליונים ותחתונים, אומרים
 ברוך כבוד ה' ממקומו, כי לא נודע ולא
 היה מי שיכול לעמד עמו, ואתה אומר
 נודע בשערים בעלה?

אלא ודאי נודע בשערים בעלה - זה

רְאִישֵׁיכֶם וְהַנְּשָׂאוֹ פִתְחֵי עוֹלָם. וּבְגִין אֵלֹהֵי שְׂעָרִים
 דְּאֲנֹן דְּרַגְיָן עֲלָאִין בְּגִינְיָהוּ אֲתִידַע קִדְשָׁא בְּרִיד
 הוּא. וְאִי לָא לָא יִכְלִין לְאַתְדַּבְּקָא בֵּיהּ.

תא חזי, דהא נשמתא דבר נש לאו איהו (נ"א לא איהו)
 מאן דיכיל למנדע לה, אלא בגין אלין שויפין
 דגנופא ואנון דרגין דעבדין אומונתא דנשמתא בגין
 כך אתידע ולא אתידע. כך קדשא בריך הוא אתידע
 ולא אתידע בגין דאיהו נשמתא לנשמתא רותא
 לרוחא גניו וטמיר מכלא, אבל באנון שערין דאנון
 פתחין לנשמתא אתידע קדשא בריך הוא.

תא חזי, אית פתחא לפתחא ודרגא לדרגא, ומנייהו
 ידיע יקרא דקדשא בריך הוא. פתח האהל,
 דא הוא פתחא דצדק. כמה דאת אמר (תהלים קיח)
 פתח"ו ל"י שער"י צד"ק וגו' דא פתחא קדמאה

לשון הקודש

נודע. כך הקדוש ברוך הוא נודע ולא
 נודע, משום שהוא נשמה לנשמה, רוח
 לרוח, גנוו וטמיר מן הכל. אבל באותם
 השערים, שהם פתחים לנשמה, נודע
 הקדוש ברוך הוא.

בא ראה, יש פתח לפתח ודרגה לדרגה,
 ומתם ידוע כבודו של הקדוש ברוך הוא.
 פתח האהל – זהו פתח של צדק, כמו
 שנאמר (שם קיח) פתח"ו ל"י שער"י צד"ק

איזה שערים? כמו שנאמר (תהלים כד) שאו
 שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם.
 ומשום השערים הללו, שהם דרגות
 עליונות, בגללם נודע הקדוש ברוך הוא,
 ואם לא – לא יכולים להתדבק בו.

בא ראה, הרי נשמת האדם אין הוא
 ואין מי שיכול לדעת אותה, אלא על ידי
 אברי הגוף, והם הדרגות שעושות
 אמנות הנשמה. משום כך נודע ולא

לְאַעֲלָא בֵּיהּ, וּבְהַאי פְּתָחָא אֲתַחֲזִין כָּל שְׂאֵר פְּתַחִין
עֲלָאִין. מָאן דְּזָכִי לְהַאי (פְּתָחָא) זָכִי לְמַנְדַּע בֵּיהּ וּבְכַלְהוּ
שְׂאֵר פְּתַחִין בְּגִין דְּכַלְהוּ שְׂרָאן עֲלִיהּ.

וְהַשְׂתָּא דְּפְתָחָא דָּא לֹא אֲתִידַע. בְּגִין דִּישְׂרָאֵל
בְּגִלּוּתָא וּכְלָהוּ פְּתַחִין אֲסַתְּלָקוּ מִנִּיהּ וְלֹא
יִבְלִין לְמַנְדַּע וְלֹא תִדְבַקָּא. אֲבָל בְּזַמְנָא דִּיפְקִין
יִשְׂרָאֵל מִן גְּלוּתָא זְמִינִין כְּלָהוּ דְרַגְוִין עֲלָאִין לְמַשְׁרֵי
עֲלִיהּ בְּדָקָא יְאוּת.

וּכְדִין יִנְדַּעוּן בְּנֵי עֲלָמָא חֲכַמְתָּא עֲלָאָה יִקִּירָא מַה
דְּלֹא הוּוּ יְדַעִין מִקְדַּמַּת דְּנָא. דְּכַתִּיב, (ישעיה

י"א) וְנָחָה עָלָיו רוּחַ יְיָ רוּחַ חֲכָמָה וּבִינָה רוּחַ עֲצָה
וּגְבוּרָה רוּחַ דַּעַת וְיִרְאָת יְיָ. כְּלָהוּ זְמִינִין לְאַשְׂרָאָה
עַל הַאי פְּתָחָא תַתָּאָה דְּאִיהוּ פְּתַח הָאֲהֵל. וּכְלָהוּ
זְמִינִין לְאַשְׂרָאָה עַל מַלְכָּא מְשִׁיחָא בְּגִין לְמִידֻן עֲלָמָא

לשון הקודש

כָּל הַדְּרָגוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת לְשָׂרוֹת עָלָיו
כְּרָאוּי.

וְאִזּוּ יְדַעוּ בְּנֵי הָעוֹלָם חֲכָמָה עֲלִיּוֹנָה
נִכְבְּדָה מַה שְׂלֵא הִיוּ יוֹדְעִים מִקְדָּם לְזָה, שְׂכַתּוּב
(ישעיה י"א) וְנָחָה עָלָיו רוּחַ ה' רוּחַ
חֲכָמָה וּבִינָה רוּחַ עֲצָה וּגְבוּרָה רוּחַ דַּעַת
וְיִרְאָת ה'. כְּלָם עֲתִידִים לְשָׂרוֹת עַל
הַפְּתַח הַתַּחְתּוֹן הַזֶּה, שֶׁהוּא פְּתַח הָאֲהֵל,
וּכְלָם עֲתִידִים לְשָׂרוֹת עַל מַלְךְ הַמְּשִׁיחַ

וְגו'. וְהוּוּ פְּתַח רֵאשׁוֹן לְהַכְּנִס בּוֹ, וּבְפְתַח
הַזֶּה נִרְאִים כָּל שְׂאֵר הַפְּתַחִים הָעֲלִיּוֹנִים.
מִי שְׂזוּכָה לְזָה וּלְפַתְחוֹ, זוֹכֵה לְדַעַת אוֹתוֹ
וּבְכָל שְׂאֵר הַפְּתַחִים, מְשׁוּם שְׂכַלָם
שׁוֹרִים עָלָיו.

וְעַכְשָׁו שְׂפַתְתָּא זֶה לֹא נוֹדַע, מְשׁוּם
שִׁישְׂרָאֵל בְּגִלּוּת וּכְל הַפְּתַחִים הַסְּתַלְקוּ
מִמֶּנּוּ וְלֹא יוֹכִלִים לְדַעַת וְלְדַבַּק. אֲבָל
בְּזַמֵּן שִׁישְׂרָאֵל יֵצְאוּ מִן הַגְּלוּת, עֲתִידוֹת

דְּכַתִּיב וְשִׁפְט בְּצַדִּיק דְּלִים וְגו'.

בְּגִינֵי כֶּךָ פִּד אֶתְבַּשֵּׁר אֲבָרְהָם, הָאִי דִרְגָא הָוָה
אָמַר בְּמָה דְאֶתְמַר דְּכַתִּיב וַיֹּאמֶר שׁוּב אֲשׁוּב
אֵלֶיךָ פָּעַת חֵיה. וַיֹּאמֶר, לֹא כְתִיב מָאן הָוָה. וְדָא
הוּא פְתַח הָאֱהֶל. וְעַל דָּא וְשָׂרָה שׁוֹמַעַת הָאִי דִרְגָא
דְּהָוָה מְלִיל עֲמִיּוּה מָאן דְּלֹא הָוָה שְׁמַעַת מִקְדָּמַת
דְּנָא. דְּכַתִּיב וְשָׂרָה שׁוֹמַעַת פְּתַח הָאֱהֶל דְּהָוָה מִבֶּשֶׁר
וַאֲמַר שׁוּב אֲשׁוּב אֵלֶיךָ פָּעַת חֵיה וְהִנֵּה בֵּן לְשָׂרָה
אֲשֶׁתְּךָ.

תָּא חֲזִי, בְּמָה הוּא תְּכִיבּוּתָא דְקָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
לְגַפְיָה דְאֲבָרְהָם, דְּהָא לֹא נָפַק מֵיָהּ יַצְחָק עַד
דְּאֶתְגַּזֵּר, לְבַתָּר דְּאֶתְגַּזֵּר אֶתְבַּשֵּׁר בֵּיה בְּיַצְחָק, בְּגִין
דְּאִיהוּ בְּדִין זִרְעָא קְדִישָׁא, וְעַד לֹא אֶתְגַּזֵּר לֹא אִיהוּ
זִרְעָא קְדִישָׁא. וּבְדִין אִיהוּ בְּמָה דְכַתִּיב, (בראשית א) אֲשֶׁר
זָרְעוּ בּוֹ לְמִינֵהוּ.

לשון הקודש

שְׁכַתּוּב וְשִׁפְט בְּצַדִּיק וְשָׂרָה שְׁמַעַת פְּתַח הָאֱהֶל,
שְׁהִיְתָה מִבְּשִׂרְתָּ וְאֹמְרַת שׁוּב אֲשׁוּב
אֵלֶיךָ פָּעַת חֵיה וְהִנֵּה בֵּן לְשָׂרָה אֲשֶׁתְּךָ.
בַּא רְאָה בְּמָה תְּכִיבּוּתָּ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא לְאֲבָרְהָם, שְׁחֵרִי לֹא יַצֵּא מִמֶּנּוּ יַצְחָק
עַד שְׁנִמּוּל. אַחַר שְׁנִמּוּל הַתְּבַשֵּׁר עַל
יַצְחָק, מִשׁוּם שְׂאֵז הוּא זִרְע קְדוּשׁ, וְסָרַם
שְׁנִמּוּל אִינוּ זִרְע קְדוּשׁ, וְאֵז הוּא כְּמוֹ

בְּדִי לְדוֹן הָעוֹלָם, שְׁכַתּוּב וְשִׁפְט בְּצַדִּיק
דְּלִים וְגו'.

מִשׁוּם כֶּךָ, בְּשִׁתְּבַשֵּׁר אֲבָרְהָם, הַדְּרָגָה
הַזֹּאת הִיְתָה אֹמְרַת כְּמוֹ שְׁנִתְבָּאָר שְׁכַתּוּב
שׁוּב אֲשׁוּב אֵלֶיךָ פָּעַת חֵיה. וַיֹּאמֶר – לֹא
כְּתוּב מִי הִיְתָה, וְהוּוּ פְתַח הָאֱהֶל. וְעַל זֶה
וְשָׂרָה שְׁמַעַת דְּרָגָה זֹאת שְׁהִיְתָה מִדְּבַרְתָּ
עִמּוֹ מַה שְׁלֹא הִיְתָה שׁוֹמַעַת מִקְדָּם לְזֶה,